

היבטים לשוניים בספר קהלת עד

קריאה לחג ראשון (בח"ל גם בחג שני) ויקרא כב לג:

כג ב דָּבָר: ארבע פעמים מופיעה התיבה 'דבר' לאורך קריאה זו: שתי הפעמים הראשונות מוטעם בגרשיים ושתי הפעמים האחרונות בתביר
מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ: הטעם לא נסוג, ולכן מקום הטעם באל"ף, כן הדבר בהמשך הפרשה
כג ג תַּעֲשֶׂה: העמדה קלה בת"ו שלא יישמע כפתח
כג יז מְמוֹשְׁבֵיכֶם: טעם קדמא מעל הבי"ת. ככלל, תיבה זו תמיד תבוא בהטעמה משנית בהברה זו. תְּבִיאֹו: דגש חזק באל"ף. שְׁתִּים: בחלק מהדפוסים מוטעם בטעם יתיב ובחלקם בפשטא
כג כב וּבְקֶצֶרְכֶם: הבי"ת בשווא נח למרות הגעיה בוי"ו. לַעֲנִי: העמדה קלה בלמ"ד להדגשת הסגול המורה על מיודע
כג כז בְּעֶשְׂוֹר: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע
כג ל וְהֶאֱבֹדְתִי: הטעם בת"ו מלרע. העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת האל"ף שלאחריה
כג לב שִׁבְתְּכֶם: הת"ו בשווא נע
כג לח שִׁבְתָּתָהּ' וּמִלֵּבד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמִלֵּבד... וּמִלֵּבד כָּל-נִדְבָתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ: כל הדגושות בתוך המילה בשווא נע

הפסוק חג ראשון זכריה יד עד הסוף:

ב הַבָּתִּים: הטעמה משנית בבי"ת
ח וּבְחֶרֶף: הבי"ת בקמץ [1]
יא וַיֵּשְׁבוּ בָּהּ: טעם נסוג אחור ליר"ד. יִהְיֶה-עוֹד: געיה ביר"ד הראשונה
יג מִהוֹמַת-הָ: געיה בה"א
יח וְאִם-מִשְׁפָּחָתָא: יש להקפיד על הפרדת התיבות. בָּאָה: במלרע
כא בִּירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה: בשתי התיבות הבי"ת בחירק מלא והיר"ד אינה נשמעת

הפסוק יר"ט שני לבני חו"ל מלכים א ח:

ב בְּחָג: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע
ד וְהָלוֹיִם: כבכל מקום הלמ"ד רפויה בשווא נח. במדויקים אין געיה בה"א
ז פְּרָשִׁים: ש"ן שמאלית. וַיִּסְכּוּ הכ"ף דגושה. מִלְמַעְלָה: כבכל מקום הלמ"ד הראשונה רפויה בשווא נח
ח וַיְהִיו שָׁם: טעם נסוג אחור ליר"ד הראשונה
יח הַטִּבְתָּ: בבי"ת יש זקף קטון, לא זקף גדול

קריאת חול המועד סוכות, מפטיר שמיני עצרת ושמחת תורה, במדבר כ לה:

יש לשים לב להבדלים הדקים בין המקראות, פעמים עם וא"ו החיבור ופעמים ללא (לה בַּיּוֹם
הַשְּׁמִינִי, מִנְחָתָהּ, מִנְחָתָם), לפעמים בלשון יחיד ולפעמים בלשון רבים (לג בְּמִסְפָּרָם
בְּמִשְׁפָּטָם)

קריאה לשבת חול המועד

מגילת קהלת:

א ז שֶׁהִנָּחִלִים: מהפך בשי"ן כטעם משנה

א ט וְמָה-שֶׁנֶּעֱשָׂה: אין מתיגה זקף (דרבן), תיבת וְמָה מוקפת למילה שאחריה

א יז הוֹלֵלֶת: למ"ד שניה בחולם לא בשורק, יש מגילות שיש וי"ו אחרי הלמ"ד ועלולים לקרוא
"הוללות". וְשִׁכְלוֹת: שי"ן שמאלית

א יח רַב-כָּעַס: הרי"ש בקמץ קטן

ב א אֲנִסְכָּה: הסמ"ך בשוא נע

ב ב לְשִׁחּוֹק: שי"ן שמאלית

ב ז הִיָּה לִי: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה, כן הדבר גם בהמשך בפסוק

ב ח שָׂרִים וְשָׂרוֹת: שי"ן ימנית

ב ט עֲמָדָה לִי: טעם נסוג אחור לעי"ן והמ"ם אחריה בשווא נע

ב יא וּפָנִיתִי אֲנִי: האל"ף בחטף פתח והטעם בנו"ן וכן הדבר בפסוק הבא. בהמשך, האל"ף קמוצה
ומוטעמת. וּבַעֲמָל: העמדה קלה בבי"ת בסגול המורה על מיודע

ב יג וְרָאִיתִי אֲנִי: האל"ף קמוצה ומוטעמת. כִּיתְרוֹן: הכ"ף בחירק מלא והתי"ו אחריה בשווא
נע[2]

ב יד גַּם-אֲנִי: במלעיל בדומה לו בהמשך פס כד

ב טו כְּמִקְרָה: הרי"ש בצירי

ב טז לְחֻכָּם: העמדה קלה בלמ"ד בסגול המורה על מיודע. נִשְׁכָּח: כ"ף קמוצה

ב יט וַיִּשְׁלַט: הלמ"ד בפתח

ב כ לִיאֵשׁ: הי"ד בפתח

ב כא עָמַל-בֹּל: געיה בעי"ן

ב כב וּבְרָעִיוֹן: גם הבי"ת וגם העי"ן בשווא נח. שְׁהוּא: השי"ן בשוא[3]

ב כו וְלַחֲזָא: הטי"ת בסגול

ג א זִמֵּן: המ"ם בקמץ

ג ד לְשִׁחּוֹק: שי"ן שמאלית

ג יד שִׁירָאוּ: געיה ביר"ד והרי"ש אחריה בשווא נע[4]

ג טו אַת-נִרְדָּף: ללא ה"א הידיעה, לא "את הנרדף" כמו שמצטטים בטעות

ג טז מְקוֹם הַמְשַׁפֵּט שְׁמָה הָרָשָׁע: הרי"ש בסגול. וּמְקוֹם הַצֶּדֶק שְׁמָה הָרָשָׁע: הרי"ש בקמץ

ג יח שָׁהִם-בְּהֶמָּה: השי"ן בשוא וה"א אחריה בסגול

ג כב אֵין טוֹב מֵאֲשֶׁר יִשְׁמַח הָאָדָם: תיבת טוֹב בפשטא ותיבת מֵאֲשֶׁר בקדמא

ד א וְשִׁבְתִּי: מלעיל הטעם בשי"ן. אֲנִי: אל"ף בחטף פתח, והטעם בנו"ן, כן הדבר גם בפסוק ז.

עֲשִׂיקָהֶם: העי"ן בחולם והשי"ן אחריה בשווא נע

ד ח גַּם-זֶה הֶבֶל: שתי תיבות רצופות מוטעמות בתביר ולא מרכא תביר כבחלק מהדפוסים, כן הוא הדבר גם בהמשך ו ב. וְעֵינֶיךָ רָע: היר"ד בפתח והרי"ש בקמץ

ד י וְאֵילָן: מונח באל"ף כטעם משנה והלמ"ד בחולם ורפויה ללא דגש

ד יב הַמְשָׁלֵשׁ: געיה בה"א והמ"ם בשווא נע

ד יד הַסּוּרִים: הה"א בקמץ והסמ"ך ללא דגש

ד טו הַמְהַלְכִים: געיה בה"א אך המ"ם אחריה בשווא נח

ה ז וְגִזְלָן: הגימל בצירי. גִּבְיָה מַעַל גִּבְיָה: הה"א לא בפתח אלא בפתח גנובה [5]

ה ט בְּהֶמָּוֶן: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע. רַבּוֹ: במלרע

ה יא לְעֹשִׁיר: העמדה קלה בלמ"ד להדגשת הסגול המורה על מיודע

ה טז וְכַעַס: במלרע, שם פועל ולא שם עצם. וְחִלִּין: החי"ת בקמץ קטן והלמ"ד בשווא נח

ה יז אֲנִי: במלעיל. לְאֹכֹל-וְלִשְׁתּוֹת: התיבות מוקפות, אין מונח בתיבה הראשונה כבחלק מהדפוסים. אֲשֶׁר-נָתַן-לּוֹ: געיה בנו"ן, כן הדבר גם בפסוק הבא

ה יח וְהַשְׁלִיטוֹ: במלרע, הטי"ת מנוקדת בחולם

ו ב זֶה הֶבֶל: שתי תיבות רצופות מוטעמות בתביר. וְחִלִּי: במלרע, הוא"ו בקמץ רחב והחי"ת חטופה

ו ג לֹא-הִיָּתָה לּוֹ: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה, דגש חזק בלמ"ד מדין אתי מרחיק

ו ו וְאֵלָן: במלרע

ו ח לְחֶכֶם: העמדה קלה בלמ"ד להדגשת הסגול המורה על מיודע, נכון הדבר גם לגבי מַה-לְעֹנִי בהמשך הפסוק וכן הדבר גם בהמשך הפרק

ז א הוֹלִדּוּ: הוי"ו בקמץ רחב והלמ"ד בשוא נע

ז ב הוּא סוֹף כָּל-הָאָדָם: טעם טפחא בתיבת הוּא

ז ג מְשֻׁחָזֵק: שי"ן שמאלית. יֵטֵב לֵב: טעם נסוג אחור ליר"ד

ז ח מִגִּבְיָה-רוּחַ: התיבות מוקפות, אין טעם מרכא בתיבה הראשונה כבחלק מהדפוסים

ז י שֶׁהֵימִים: מהפך כהטעמה משנית בשי"ן

ז יח אֶל-תַּנַּח: במלרע

ז כא מִקְלָלָךְ: למ"ד ראשונה בשווא נע וכ"ף סופית רפויה

ז כג אֶחָפְזָה: הכ"ף קמוצה ומוטעמת[6]

ז כו : וּמוֹצָא: הצד"י בסגול. יִלְכֹּד בָּהּ: טעם נסוג אחר ללמ"ד

ז כט חֲשִׁבְנוֹת: החי"ת בחיריק חסר ובשי"ן אחריה דגש חזק ושווא נע

ח א פֶּשֶׁר: הפ"א בצירי

ח ד יֹאמַר-לוֹ: געיה ביר"ד

ח י וָבֹאוּ: הוי"ו בראש המילה בקמץ

ח יא פִּתְגָם: הגימ"ל רפויה. בְּנֵי-הָאָדָם: געיה בב"ת השוואית

ח יב חֲטָא: הטי"ת בסגול. אֲנִי: במלעיל. יִהְיֶה-טוֹב: געיה ביר"ד הראשונה ודגש חזק בטי"ת מדין

דחיק. יִירָאוּ: היר"ד בחירק מלא והרי"ש אחריה בשווא נע

ח טו אֲשֶׁר-נָתַן-לוֹ: געיה בנר"ן הראשונה

ט א וְעַבְדֵיהֶם: אין לקרא וְעַבְדֵיהֶם

ט ב כַּחֲטָא: הטי"ת בסגול

ט ז וְשִׁתָּה: געיה בשורק והשי"ן בשווא נע

ט ח וְשִׁמּוֹן עַל-רֹאשׁוֹ אֶל-יַחֲסֹר: טעם טפחא בתיבת וְשִׁמּוֹן

ט ט נָתַן-לָדָּ: געיה בנר"ן הראשונה

ט יב בְּמַצֹּדָה: הצד"י בחולם

ט טו וּמָצָא בָּהּ: טעם נסוג אחר למ"ם. וּמָלֵט-הוּא: הלמ"ד בפתח

ט טז אֲנִי: במלעיל

ט יח וְחוֹטָא: הטי"ת בסגול

י א זְבוּבֵי מָוֶת: טעם נסוג אחר לבי"ת הראשונה

י ה שִׁינָא: הצד"י בקמץ

י ח יִשְׁכְּנוּ: השי"ן בשוא

י ט יִסְכֹּן בָּם: טעם נסוג אחר לסמ"ך

י יג הוֹלָלוֹת: כאן הלמ"ד השניה בשורק ולא בחולם

י יז בִּשְׁתִּי: השי"ן בשוא נע והטעם בתי"ו

י יח הַמְקַרָּה: המ"ם דגושה[7]

י כ יִגִּיד: הגימ"ל בצירי

יא א שִׁלַּח: השי"ן פתוחה ודגש חזק בלמ"ד, לשון ציווי בבנין פיעל

יא ג אֶם-יִמְלָאוּ: הלמ"ד בשוא נע והיא נשמעת, לא: יִמְלוּ

יא ד בְּעֵבִים: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

יא ה בְּבִטָּן: ב"ת ראשונה שוואית. הַמְלָאָה: כאן המ"ם דגושה, בשני מקומות אחרים: ללא דגש

יא ו יִכְשָׁר: שי"ן קמוצה
 יא ז לַעֲיִינִים: הלמ"ד בפתח
 יא ט וְדָע: הדל"ת בקמץ
 יב ד וִיקוּם: הקו"ף בשורק לא בחולם
 יב ה הָאֲבִינָה: הב"ת בחירק חסר והי"ד אחריה בחולם מלא ובדגש חזק, אין לקרוא את הב"ת בשווא נח. וְסָבְבוּ: ב"ת ראשונה בשווא נע
 יב ו וְתִשָּׁבֵר כָּד: הוא"ו בשווא נע וטעם נסוג אחור לשי"ן; הבית בסגול
 יב ז וְיָשָׁב: השי"ן בחולם
 יב יא כְּדִרְבָּנוֹת: הטעמה משנית בדל"ת, והיא בקמץ רחב הרי"ש בשווא נע והב"ת רפויה ללא דגש ובחולם [8]. וְכַמְשָׁמְרוֹת: געיה בשורק, הכ"ף בשווא נח והשי"ן שמאלית, המ"ם בשוא.
 אֲסָפוֹת: הסמ"ך בקיבוץ והפ"א אחריה דגושה
 יב יד כָּל-נַעֲלָם: העי"ן בשווא נח
 שמות לג יב – לד כו:
 לג יב הָעֵל: הטעם בה"א מלעיל
 לג יד וַהֲנַחְתִּי: הו"ו בפתח ולא בשוא והה"א בחטף-פתח ולא בפתח, הטעם בחי"ת
 לג טז הָלוֹא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ: טעם טפחא בתיבה הָלוֹא
 לג יט וְקִרְאתִי בְשֵׁם ה' לִפְנֶיךָ: הפסקה עיקרית אחרי תיבת ה', בגלל המשקל המוזיקאלי של הטעם תביר עלול להישמע כאילו כתוב וְקִרְאתִי בְשֵׁם - ה' לִפְנֶיךָ. על מנת למנוע זאת, יש להחיש את קריאת שם ה' ולהסמיכו לתיבה בְשֵׁם
 לד ב וְהָיָה: הה"א הראשונה בשווא נח
 לד ה בָּעֵנָן: העמדה בב"ת להבליט את צורת המיודע. וְיִקְרָא בְשֵׁם ה': טעם טפחא בתיבה בְשֵׁם והב"ת רפה [9]
 לד ט וּלְחַטָּאתָנוּ: הטי"ת קמוצה לשון יחיד (לא בחולם)
 לד י כִּי-נִזְרָא הוּא: תיבת נִזְרָא במלרע, אין טעם נסוג אחור לנו"ן
 לד יא שְׁמֶר-לָךְ: המ"ם בקמץ קטן
 לד יב הַשְּׁמֶר: במלעיל
 לד יג תַּתְּצוֹן תִּשְׁבְּרוֹן תִּכְרֹתוֹן: כולם במלרע
 לד יד קָנָא: יש להדגיש את הנר"ן בדגש חזק שלא יישמע מלשון קניין: קָנָה.
 לד כא בְּחָרִישׁ וּבְקָצִיר: הב"ת הראשונה בסגול ויש לקרא אותה בהעמדה קלה להדגשת הלשון המורה על מיודע, הב"ת השנייה בפתח
 הפטרת שבת חול המועד סוכות יחזקאל לח יח – לט טז:

לח כב וְנִשְׁפָּטְתִּי: הטי"ת בשווא נח למרות הקושי. וְגִפְרִית: הגימ"ל בקמץ קטן
 לח כג וְהִתְגַּדְּלֹתִי וְהִתְקַדְּשֹׁתִי: בשתי התיבות הדל"ת בחיריק
 לט ב וְהִעֲלִיתִיךָ: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה
 לט ד לֹא־כָלָה: האל"ף בקמץ קטן
 לט ו הָאֵיִם: גם האל"ף בחיריק חסר
 לט ח בָּאָה: במלרע
 לט ט וְהִשִּׁיקוּ: שי"ן שמאלית
 לט י וְשָׁלְלוּ אֶת-שְׁלִיָּהֶם: למ"ד ראשונה בשווא נע. וּבָזְזוּ אֶת-בְּזִיָּהֶם: זי"ן ראשונה בשווא נע
 לא יא וַיִּקְבְּרוּ שָׁם: טעם נסוג אחור לקר"ף
 לא טו הַמִּקְבָּרִים: געיה בה"א אך המ"ם אחריה בשווא נח
 קריאת שמיני עצרת ושמחת תורה בא"י ובחור"ל בקובץ על וזאת הברכה
בראשית
 וַיְהִי – בין אם יש געיה בין אם אין [19], היר"ד בשווא נח
 א ג יְהִי אֹר: המילים אינן מוקפות
 א ה קָרָא לִילָה: טעם נסוג אחור לקר"ף
 א ו לָמִים: הלמ"ד קמוצה
 א ז מַעַל לָרָקִיעַ: להיזהר מהבלעת אות
 א ט וַיְהִי-כֵן: תיבה בודדת בתחום הסילוק (סוף פסוק), מוטעמת בטעם סוף פסוק בלבד. אין טעם
 טיפחא בתיבה וַיְהִי, כן הדבר גם בהמשך הפרק
 א י יָמִים: היר"ד בפתח ולכן המ"ם אחריה בדגש חזק, רבים של 'ים'. כן הדבר גם בהמשך פס' כב
 א יא תִּדְשָׂא: געיה בתי"ו והדל"ת בשווא נח. תִּדְשָׂא: הדל"ת ברביע ולא בזקף. עֲשֵׂה פָרִי: טעם
 נסוג אחור לעי"ן, וכן בהמשך הפסוק עֲשֵׂה-פָרִי, יש להעמיד קלות את קריאת העי"ן מפני געיה.
 בשני המקרים דגש חזק בפ"א הראשון אתי מרחיק, והשני מדין דחיק
 א יח וְלֹהֲבֵדִיל: געיה בשורק והלמ"ד בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים [20]
 א כב וַיִּבְרָךְ: במלעיל וכן הדבר בכל המקרא
 א כד וַחֲיֵתוֹ-אֶרֶץ: געיה בחי"ת
 א כט לֹא־כָלָה: האל"ף בקמץ קטן והכ"ף אחריה בשווא נח, כן הדבר גם בפס' הבא
 א לא יוֹם הַשְּׁשִׁי: היחיד מבין ששת ימי הבריאה בה"א הידיעה
 ב א וַיִּכְלֹ: היר"ד בשווא נח [21] והמילה במלרע [22]
 ב ג שָׁבַת: לשון עבר, השי"ן קמוצה והבי"ת אחריה רפויה

ב ד בַּהֲבִירָאִים: הרי"ש בשוא נע, לא: בַּהֲבִירָם וכן לקמן ה ג	
ב ז וַיִּצָּר: במלעיל, נכון הדבר גם בהמשך פס' יט. וַיִּפָּח: במלרע	
ב ח גֵּן-בְּעֵדֶן: גֵּן- במקף ולא במרכא	
ב יב וַיִּזְהַב: געיה תחת השורק והזי"ן בשווא נע	
ב טו לַעֲבֹדָה וּלְשִׁמְרָה: העי"ן והשי"ן בקמץ קטן הה"א בשתיהן במפיק.	
ב יז אֶכְלֶה: הכ"ף בקמץ קטן	
ב יח אֶעֱשֶׂה-לִּי: העמדה קלה באל"ף למנוע הבלעת העי"ן בחטופה, בלמ"ד דגש חזק מדין דחיק	
ב יט מֵה-יִקְרָא-לִּי: להיזהר מהבלעת היר"ד. לא מַאֲיָקְרָא. היר"ד דגושה	
בר' ב כא לֹא-מֵצָא עֵצָר: אין טעם נסוג אחור למ"ם	
ב כב וַיִּבֶן: במלעיל. אֶת-הַצֵּלַע: במלרע	
ב כג לִזְאת יִקְרָא: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא יישמע שהת"ו שבסוף התיבה הראשונה עומדת בראש התיבה השנייה. לִקְחָהּ-זֹאת: העמדה קלה בלמ"ד מפני הגעיה ובשורק, הקר"ף אחריה בשווא נע על אף שהרבה דפוסים ניקדוה בחטף קמץ[23], דגש חזק בזי"ן מדין דחיק	
ב כד יַעֲזֹב-אִישׁ: העמדה קלה ביר"ד למנוע הבלעת העי"ן החטופה והזי"ן בקמץ קטן	
ב כה עֲרוֹמִים: דגש חזק במ"ם על אף שהרי"ש לפניו בשורק	
ג פֶּן-תִּמְתְּנוּ: תיבה יחידה בתחום הסילוק (סו"פ) ומוטעמת בטעם זה בלבד; אין טיפחא במילה הראשונה	
ג ה אֶכְלֶכֶם: הכ"ף בקמץ קטן. וְהִיִּיתֶם: הה"א בשווא נח ואחריה יר"ד בחירק מלא. כְּאֱלֹהִים: האל"ף אינה נשמעת, כאילו כתוב, 'כְּלוֹהִים'	
ג ו גַּם-לְאִישָׁהּ: מפיק בה"א, קריאה ללא מפיק יש בה כדי לשבש את משמעות הכתוב	
ג יא אֶכְלֶ-מִּמֶּנּוּ: הכ"ף בקמץ קטן	
ג יב נִתְּנָה-לִּי: געיה בנר"ן הראשונה ודגש חזק בלמ"ד מדין דחיק	
ג יג הַשִּׂיָּאֲנִי: שי"ן ימנית	
ג טז עֲצֹבוּנָד: הצד"י דגושה והשווא נע. יִמְשֹׁל-בָּד: השי"ן בקמץ קטן	
ג יז כִּי-שִׁמְעֹתָ: במקף ולא במונח	
ג יט תֹּאכַל לָחֶם[24]: טעם נסוג אחור לתי"ו. כִּי-עָפָר אֲתָה: תיבת אֲתָה במלעיל והאל"ף בפתח ואין טעם נסוג אחור בתיבת עָפָר	
ג כא כְּתִנּוֹת: הכ"ף בקמץ קטן	
ד ב רַעִה צֹאן: טעם נסוג אחור לרי"ש	
ד ז תִּמְשֹׁל-בּוֹ: השי"ן בקמץ קטן	
ד יא וְעָתָה אָרְוֶה אֶתָּה: הראשון בעי"ן ובמלרע, השני באל"ף ובמלעיל	
ד טו כָּל-הַרְג לִי: אין טעם נסוג אחור	
ד טז וַיֵּצֵא קִיָּן: טעם נסוג אחור ליר"ד	

ד יז בְּנֵה עֵיר: טעם נסוג אחר לב"ת. כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוּךְ: טעם טפחא בתיבת כְּשֵׁם

ד יח לְחֲנוּךְ: הלמ"ד בפתח

ד יט וַיִּקַּח-לָוִי: געיה ביר"ד

ד כב אֶת-תּוֹבֵל לָקִין: טעם נסוג אחר לת"ו השנייה

ד כג הָאֲזָנָה: האל"ף בשווא נח

ה כט זָה: שני טעמים באותה תיבה, יש לקרוא קודם את הגרשיים ואחריו את התלישא. אַרְרָה:
רי"ש ראשונה בשווא נע

ה לב אֶת-שֵׁם אֶת-חָם וְאֶת-יִפְתָּ: טעם טפחא על תיבת אֶת-שֵׁם

ו ג בְּשָׁגָם: הגימ"ל פתוחה [25]

ו ט מִצָּא חֵן: טעם נסוג אחר למ"ם

הפטרות בראשית ישעיהו מב ה – מג י:

מב ה הָאֵל | ה': אין כאן מונח לגרמיה אלא פסק לפני רביע [26]

מב ה רָקַע: במלרע

מב ו וַאֲצָרָךְ: קמץ קטן בצד"י, והרי"ש בשווא נח

מב ז לִפְקַח עֵינַיִם עוֹרוֹת: טעם טפחא בתיבת לִפְקַח. עוֹרוֹת: הוי"ו רפויה בשווא נח. יִשְׁבִּי

חֲשָׁךְ: טעם נסוג אחר ליר"ד הראשונה, עם זאת השי"ן בשווא נע

מב יא יִשְׁבִּי סָלַע: טעם נסוג אחר ליר"ד הראשונה עם זאת השי"ן בשווא נע

מב יד אָשֶׁם: שי"ן ימנית דגושה מנוקדת בחולם חסר

מב טז וּמַעֲקָשִׁים: העמדה קלה במ"ם למנוע הבלעת העי"ן החטופה

מב יח וְהַעוֹרִים הֵה"א בפתח

מב כא וַיֹּאדִיר: האל"ף בשווא נח

מב כב וּבִבְתִּי: בל"ת ראשונה בשווא נח על אף הקושי. הַחֲבָאוּ: ה"ה"א בקמץ קטן. הָשֵׁב: שי"ן
פתוחה

מב כד לְבַזְזִים: זי"ן ראשונה בשווא נע

מב כה וּתְלַהֲטֶהוּ: העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת ה"ה"א החטופה

מג א וְעִתָּה: בגרשיים לא ברביע. בְּרָאךְ: הרי"ש בפתח לא בשווא [27]

מג ב לי-אַתָּה: במלעיל

מג ג כִּפְרָךְ: כ"ף רפויה ובקמץ קטן

מג ה אֶקְבְּצֶךָ: כ"ף סופית דגושה

מג ט וַיֹּאסְפוּ: וא"ו החיבור בשווא נע, כן הדבר גם בהמשך הפסוק וַיִּצְדָּקוּ וַיִּשְׁמְעוּ וַיֹּאמְרוּ

מג י לא-נוֹצֵר אֵל: טעם נסוג אחר לנר"ן

ראשון של פרשת נח:

ו ט הַתְּהִלָּה-נָח: געיה בה"א הראשונה
ו יג וְהִנֵּנִי: נו"ן ראשונה בשווא נח על אף הקושי וכן בפס' יז
ו טז אָמַר: האל"ף בפתח והמ"ם אחריה בדגש חזק[28]. תַּחְתָּיִם: הת"ו השנייה בחירק חסר
ואחריה יו"ד, מנוקדת אף היא בחירק[29] ובדגש חזק. דומה הדבר בתיבה הבאה שְׁנַיִם
ו יז רִוַח תַּיִם: יש להקפיד על הפרדת התיבות
ו יח וְהִקְמַתִּי ... וּבָאתָ: שתיהן מלרע עקב וי"ו ההיפוך לעתיד
ו כ שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלַי לְהַחְיוֹת: ישנם קוראים המבלבלים מקרא זה לבין קודמו שְׁנַיִם
מִכָּל תָּבִיא אֶל-הַתֵּבָה לְהַחְיֹת אֶתְּךָ ומוסיפים אחריו את התיבה 'איתך' הבאה בקטע הראשון
בלבד
ו כא לְאַכְלָה: האל"ף בקמץ קטן

דפי בר-אילן קהלת לד ביקשו חכמים לגנוז את ספר קהלת גלעד ששון

בכמה מקהילות ישראל נהוג לקרוא בשבת חול המועד סוכות את ספר "קהלת",
שבו מובעים שוב ושוב רעיונות פסימיים הזורעים ייאוש בלב הקורא. לדוגמה
"וְשָׁנָאתִי אֶת הַחַיִּים כִּי רַע עָלַי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּי הַכֹּל הֶבֶל וְרֵעוֹת רִוַח" (קה'
ב:ז).

א"ה: זה נכון למי שקורא חצי דבר, אבל לא למי שלומד את כל הספר.
רעיונות אלה חריגים משאר ספרי התנ"ך, והם היו קשים לקבלה גם לחז"ל.
ולראיה המשפט המפורסם "ביקשו חכמים לגנוז את ספר קהלת" (שבת ל ב).
א"ה: האם פסימיות וכאון יקבעו אצל חז"ל כלומר התנאים לפסול ספר?
ישתקע הדבר!

השאלה היא אם משפט זה הוא עדות היסטורית למהלך שהובילו החכמים
להוציא את קהלת מכתבי הקודש. ואם אכן כן, משמע שעוד בתקופת חז"ל [א"ה:
מהי תקופת חז"ל? כנראה בימי הלל ושמאי עדיין יכלו להכריע אם לגנוז ספר, אבל ברור
שלא בגלל שהוא "משרה דיכאון"] היו דיונים בשאלה אלו ספרים נכללים בין כתבי
הקודש, ולפיכך יש לדחות את חתימתם לזמנם של החכמים². בסוגיה זו עסק
בהרחבה מנחם הרן, שהראה כי התנ"ך נחתם עוד לפני זמנם של חז"ל. לפיכך
המשפט העוסק בגניזת קהלת לא משקף היסטוריה, והחכמים לא יכולים היו ולא
העלו על דעתם להוציא את קהלת מבין כתבי הקודש³. אם כן, מה בא המשפט

¹ ד"ר גלעד ששון, המחלקה לתלמוד, אוניברסיטת בר אילן. מוקדש לבני ירדן יהודה לרגל היכנסו לעול מצוות.
המבקשים להרחיב בנושא יכולים לעיין במאמרי "משלי ושיר השירים וקהלת גנוזים היו" – לבטיהם של
התנאים והאמוראים ביחס לספריו של שלמה המלך", בתוך: ל' מקובצקי ואחרים (עורכים), חוכמת חיים
ושירת חיים, אריאל תשס"ט, עמ' 205-216, ובספרי היוצא לאור בימים אלה: "מלך והדיוט" – יחסם של
חז"ל לשלמה המלך, הוצאת רסלינג 2013, תל אביב, עמ' 60-67.

² יש חוקרים שאכן סברו כך, בהם מ"צ סגל, מבוא המקרא, ירושלים תש"ו, עמ' 825.

³ מ' הרן, האסופה המקראית א, ירושלים תשנ"ו, עמ' 301-303. הרן, עמ' 201-275, מראה שגם הסוגיה ההלכתית בדבר טומאת
הידיים של ספרי הקודש (לדוגמה משנה, מסכת ידיים ג:ה) אינה מתארת התלבטות בשאלה מהם ספרי הקודש אלא בשאלה אם
מעמדם של כל ספרי הקודש שווה. וראו S.Z. Leiman, *The Canonization of Hebrew Scripture*,
Connecticut 1991, pp. 112-114.

"ביקשו חכמים לגנוז את ספר קהלת" לומר? אחד המקורות שבהם מופיע המשפט הוא המדרש הארץ-ישראלי ויקר' כח:א, מהדורת מרגליות, עמ' תרמח.

"מֶה-יִתְּרוֹן לְאָדָם בְּכָל-עֲמָלוֹ שִׁיעֲמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ" (קה' א:ג).

[1] א"ר בנימין בר לוי: בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת שמצאו בו דברים שנוטין לצד מינות.

אמרו: הא כל חכמתו של שלמה שבא לומר "מֶה יִתְּרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שִׁיעֲמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ", יכול אפי' בעמלו של תורה? חזרו ואמרו: לא אמר בכל עמל אלא "בכל עמלו", בעמלו אינו מועיל אבל מועיל הוא בעמילה של תורה.

[2] א"ר שמואל בר רב יצחק: בקשו חכמי' לגנוז ספר קהלת שמצאו בו דברים שנוטין לצד מינות. אמרו: הא כל חכמתו של שלמה שבא לומר "שִׁמַּח בַּחֹר בִּילְדוֹתָ וּיְטִיבֵךְ לִבְךָ בִּימֵי בַחֲזוֹרוֹתֶיךָ וְהִלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְךָ וּבִמְרֵאָה עֵינֶיךָ" (שם יא:ט), משה אמר: "וְלֹא-תִתְּנוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם" (במד' טו:לט), והוא אמר: "וְהִלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְךָ וּבִמְרֵאָה עֵינֶיךָ"? לא דין ולא דין, הותרה הרצועה [=המגלב בו מלקים את הנידונים].

כיון שאמר: "וְדַע כִּי עַל-כָּל-אֱלֹהִים יִבְיָאֵךְ הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט" (קה' יא:ט), אמרו: יפה אמר שלמה.

במקור זה מובאות שתי דרשות אמוראים ארץ-ישראלים השוות במבנן ועוסקות במשפט "ביקשו חכמים לגנוז ספר קהלת שמצאו בו דברים שנוטין לצד מינות". נראה כי המקור של המשפט קדום, והאמוראים מעלים הצעות שונות להסבר דברי המינות שבקהלת, ומדוע בכל זאת לא גנוזו את הספר. המושג "מינות" מופיע במשמעויות ובהקשרים שונים אצל חז"ל. מהמשך הדברים משמע כי הכוונה כאן ל"אפיקורסיות", תפיסת עולם הטוענת שהעולם נשלט על ידי כוחות הטבע ובה נכחדה כופרת בהשגחת האל על העולם.⁴

ר' בנימין בר לוי מוצא בפסוק "מֶה יִתְּרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שִׁיעֲמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ" (קה' א:ג) טענה שאין תכלית לאף פעולה בחיי האדם, וכל פעולות האדם הן הבל. טענה זו היא מסקנה העולה מהתפיסה האפיקורסית, משום שאם אין האל משגיח על מעשי האדם והעולם נשלט על ידי חוקי הטבע, אין תכלית למעשיו של האדם. את התירוץ לקושי זה שבקהלת דוחה ר' בנימין בר לוי המדייק במילה "עֲמָלוֹ" שבפסוק ומוציא ממנה מסקנה הפוכה. לאדם אין כל תכלית בפעולות שהוא עושה למען הנאותיו הגשמיות, אך ללימוד התורה, שהוא בגדר הנאה רוחנית, יש תכלית נשגבה.

⁴ גם התלמוד הבבלי במסכת שבת (ל ע"ב) דן בגניזת ספר קה': "אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה, ומפני מה לא גנוזוהו? מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה. תחילתו דברי תורה דכתיב: "מֶה-יִתְּרוֹן לְאָדָם בְּכָל-עֲמָלוֹ שִׁיעֲמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ" (קה' א:ג) סופו דברי תורה, דכתיב: "סוף דבר קהל יִשְׂרָאֵל אֶת-הָאֱלֹהִים יֵרָא וְאֶת-מִצְוֹתָיו שִׁמֹּר כִּי-זֶה כָּל-הָאָדָם" (שם יב:ג). הבבלי מעדיף לייחס לשלמה רשלנות ספרותית שגרמה סתירות פנימיות ולא כפירה. ייתכן שהבבלי הולך בדרך זו מתוך רתיעה לייחס לשלמה דברי כפירה – האשמה חמורה מאוד. אך ריכוך זה מוציא את העוקץ מרעיון גניזת הספר: האם בגלל רשלנותו של המחבר יש להוציא את הספר מכתבי הקודש ולגנוזו? א"ה: בלי בקשת מחילה מהכותב, יש כאן טעות פשוטה בהבנת הנקרא של דברי התלמוד! מחבר קהלת הוא אדם מבולבל, פותח בדברי תורה, חותם בדברי תורה, ובתוך הדברים סותר את עצמו! אין זה ספר חכמה הראוי להכנס למקרא אלא סתם גיבוש דברים! בכל זאת ריחמו עליו חז"ל בגלל איזה "וורט" תורני בתחילתו ובסופו. התעלה שטות כזו על הדעת? הפירוש המסתבר הוא כיון שיש סתירות בספר העלויות לערער את יציבות הקורא נשקל לגנוז אותו, אבל כיון שתחילתו וסופו דברי תורה, הרי הקורא יתאמץ להבין את הספר למרות הסתירות או ביישובן.

ר' שמואל בר רב יצחק מוצא כפירה בפסוק אחר בקהלת: "שִׁמְחָה בְּחֹרֶר בְּיָדוֹתֶיךָ וּבְיָמֶיךָ בְּחֹרוֹתֶיךָ וְחֶלֶד בְּדַרְכֵי לֶבֶךָ וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ" (יא:ט). פסוק זה "מעודד" את הבחור הצעיר ליהנות מימי בחורו ולתת דרור לרחשי לבו ולמראה עיניו. דברים אלה סותרים את דברי התורה המוכרים לכל יהודי: "וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרֵי לִבְבְּכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם" (במד' טו:לט). התורה דורשת להגביל את העיניים והלב ולא לתת להם שיובילו את האדם למחוזות האסורים לו. ואילו שלמה "מעודד" את הנער ללכת אחרי עיניו ולבו. הדרכה כזאת מפי שלמה יכולה להוביל לתוהו ובוהו מוסרי: "לא דין ולא דיין, הותרה הרצועה", כשהכוונה לרצועת הדיינים המכים את הפושעים. המסקנה המתבקשת היא שיש לגנוז ספר זה כדי שלא יגיע לידי הצעירים. אך סופו של הפסוק הופך את הקערה על פיה: "וְדַע כִּי עַל כָּל אֱלֹהִים יִבְיָאֵף הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט" (קה' יא:ט). אין מדובר בהדרכה כיצד לנהוג אלה באזהרה: אתה יכול ללכת אחר לבבך ועיניך, אך דע לך שהאל משגיח על מעשיך ואתה תקבל את הגמול הראוי למעשיך – רעים כטובים.

אם ר' בנימין בר לוי ור' שמואל בר רב יצחק אינם מתעדים מאורע היסטורי, מה הם מבקשים לומר? נראה כי החכמים הרגישו שלא בנוח עם הרעיונות של ספר קהלת אך לא היה ביכולתם להוציאו מבין כתבי הקודש מאחר שהתנ"ך כבר נחתם. את חוסר הנוחות מהספר הם ניסחו באמירה שביקשו לגנוז, ורק לאחר פעילות פרשנית ודרשנית נמצא לו מקום בין הכתובים. אין כאן תיאור היסטורי המבטא פעולה מעשית מצד החכמים על ספר זה אלא אמירה המשקפת את הבעייתיות שבספר ואת דרך ההתמודדות איתה.

מאחר שהמפגש הראשוני עם ספר זה תמיד יהיה עם פשט הפסוקים הבעייתי, מבקשים החכמים להציב תמרורי אזהרה שיחייבו את הניגשים לספר להשתמש באמצעי הגנה: הפרשנות והדרשנות. יחסם של החכמים לקהלת הוא דוגמה ליחסו של האדם המאמין לספר אשר נכתב על ידי דמות סמכותית, אבל טמונה בו הסכנה שיטה את האדם לתפיסת עולם אפיקורסית. ספר כזה לא ניתן לבטלו על אף החשש שהוא יכול לגרום לאנשים לכפור בעיקר. הפתרון הוא להכריז עליו שהוא היה ראוי לגניזה ובזה להבהיר שיש בו בעיה ולפרש את הספר מחדש באופן שיטשטש את מסריו הבעייתיים ויאפשר את הכנסתו לזרם ההגות המרכזי.

א"ה: באמת פתרון נפלא! אנו מבינים שאין מקום במקרא לדברי כפירה, לא מדובר בספרים שמציינים על כריכתם שהם מסוכנים. יתכן שחז"ל אכן כיוונו להזהיר על הבנה מסוכנת, אבל על זה וכגון זה נאמר (ראה למשל בבלי סנהדרין לח ב): "כל מקום שפקרו המנים תשובתם בצדק". כשכתוב בקשו לגנוז – משמע שיכלו.

היבטים לשוניים בפרשת וזאת הברכה עג⁵

דקדוקי מילים וטעמים וחלקם בעלי שינוי משמעות והדרכה לקורא בפרשת וזאת-הברכה וחתן בראשית ובהפטרה וגם בקריאת התורה של שמיני עצרת וההפטרה

וזאת הברכה:

⁵ פרשה זו בקבצים על הפרשיות החל מבראשית עב, ולכן אף שקריאתה בשנת עד הוא משויכת לשנת עג.

לג ב מִרְבֶּבֶת: הַבִּי"ת הראשונה בשוא נח⁶, כן הדבר גם בהמשך פס' יז. אֲשֶׁדֶת: לפי הקרי הן שתי מילים

לג ג מִדְּבָרְתֶיךָ: הַבִּי"ת בשוא נע עקב הדגש

לג ה וַיְהִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ: טעם טפחא בתיבת בִישְׁרוֹן⁷

רָאשֵׁי עָם: טעם נסוג אחור לר"ש

לג ו וְאֶל-יָמָת: הַמ"ם בחולם

לג ז לַיהוּדָה: הַלמ"ד בחירק מלא, היר"ד הינה חלק מהחירק ולכן אין בה ניקוד

לג ח וּלְלֵוִי: הַלמ"ד הראשונה בשוא נח. בְּמִסָּה: הַבִּי"ת בשוא לא בפתח

לג י מִזְבֶּחֶךָ: הַבִּי"ת בשווא נע ולא בקמץ או פתח

לג טו הָרִי-קָדֶם: הַרִי"ש הראשונה בשוא נח⁸

לג טז שְׁכָנֵי: הַטעם בנר"ן מלרע

לג יז הָדָר: הַדל"ת בקמץ. וְהֵם אֲלֵפֵי מְנָשָׁה: תיבות אילו לרוב מופיעות בראש העמוד האחרון, היות והרבה קוראים יודעים אותם בעל פה ישנם רבים שאינם מקפידים לקוראם מתוך הקלף ואומרים אותם בעל פה⁹

לג יט שֵׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי-צֶדֶק: טעם טפחא בתיבת שֵׁם. יָמִים: היר"ד בפתח ודגש חזק במ"ם, רבים של ים'. וּשְׁפָנֵי: שִׁי"ן שמאלית. טְמוֹנֵי חוֹל: טעם נסוג אחור למ"ם

לג כא וַיֵּתֵאֶל: מלרע! הַטעם בת"ו בניגוד לקורן ודומיו ולא ביר"ד. היר"ד עצמה מנוקדת בצירי ולא בסגול. רָאשֵׁי עָם: טעם נסוג אחור לר"ש

לג כב יִרְשָׁה: מלעיל הַטעם ברי"ש. הַה"א לא במפיק

לג כה וּכְיָמֶיךָ: הַכ"ף בשווא נח. דְּבָאֶךָ: הַדל"ת בקמץ קטן

לג כז מַעֲנֶה מלרע הַטעם בנר"ן. אֱלֹהֵי קָדֶם: הַטעם נסוג ללמ"ד מלעיל. וַיִּגְרָשׁ: במלעיל

לג כח יַעֲרְפוּ טַל: טעם נסוג אחור שתי הברות ליר"ד

קריאה לחתן בראשית:

וַיְהִי: גם אם יש געיא בוי"ו וגם אם אין – היר"ד בשוא נח

א ג יְהִי אֹזֶר: תיבת יְהִי במונח ואינה מוקפת לזו שאחריה כבחלק מהדפוסים

א ה קָרָא לֵילָה: טעם נסוג אחור לקר"ף

א ו לָמִים: הַלמ"ד קמוצה

⁶ יתכן שמי שחושש מהבלעת אות רשאי לקרוא נע. בחלק מהחומשים כולל קורן הַבִּי"ת מנוקדת בטעות בחט"ף פתח אך המקום היחיד בתורה ששווא זה הוא נע הוא בפרשת בהעלתך "ובנחה יאמר... רבבת אלפי ישראל"

⁷ רבים הקוראים ההולכים בעקבות השיר ומשבשים את ההטעמה ע"י הטעמת תיבת וַיְהִי 'בטפחא ומדגישים את הַבִּי"ת. השיר גורם לשיבוש נוסף: קוראים בישורן מלעיל.

⁸ אין להשגיח בחטף בתנ"ך קורן ודומיו

⁹ בעיה נוספת: הצבור מצטרף לקורא בסיום הזה ועלולים להחסיר את סוף הפרשה מהשמיעה מהקורא... והערה נוספת: לפעמים הקורא הוא גם הגבאי מחלק העלויות בעיקר בשני וחמישי. קורה שהוא קורא את המילים האחרונות בעל פה תוך שהוא מחפש את העולה הבא...

א ט וְיִהְיֶה-כֵּן: תִּיבָה בּוֹדְדָת בַּתְּחוּם הַסִּילּוּק (סוף פסוק) וּמוֹטַעַמַת בְּטַעַם זֶה בַּלְבָּד, כֵּן הַדָּבָר גַּם בַּהֲמִשָּׁךְ הַפֶּרֶק

א י יָמִים: הִירָד בִּפְתָח וּלְכֵן הִמָּם אַחֲרֶיהָ בְּדָגֶשׁ חֶזֶק, רַבִּים שֶׁל 'ים' כֵּן הַדָּבָר גַּם בַּהֲמִשָּׁךְ פֶּס' כֵּב
א יֹא תִדְשָׁא: גַּעִיָּה בַת־יָו וְהַדְלִית בְּשׁוּוֹא נַח. דְּשָׂא: הַדְלִית בְּרַבִּיעַ וְלֹא בִזְקָף. עָשָׂה פָּרִי: טַעַם
נִסּוּג אַחֲוֹר לַעִיָּן, וְכֵן בַּהֲמִשָּׁךְ הַפֶּסוּק עָשָׂה-פָּרִי, יֵשׁ לַהֲעַמִּיד קִלּוֹת אֶת קְרִיאַת הָעִיָּן מִפְּנֵי גַעִיָּה.
בִּשְׁנֵי הַמִּקְרִים דָּגֶשׁ חֶזֶק בִּפְ"א הָרֹאשׁוֹן אֶתִי מִרְחִיק, וְהַשְּׁנִי מִדִּין דְּחִיק
א יֵח וְלֹהֲבִדִּיל: גַּעִיָּה בְּשׁוּרֶק וְהַלִּמָּד בְּשׁוּוֹא נַע וְלֹא בַחֲטָף כִּפִּי שְׁמוּפִיעַ בַּחֲלֶק מֵהַדְּפוּסִים
א כֵּב וַיִּבְרָךְ: בַּמִּלְעִיל וְכֵן הַדָּבָר בְּכֹל הַמִּקְרָא

א כֹּד וְחִיתוֹ-אַרְץ: גַּעִיָּה בַח־ת

א כֹּט לֹא־כָלָה: הָאֵלֶּף בַּקִּמָּץ קֶטֶן וְהַכֹּף אַחֲרֶיהָ בְּשׁוּוֹא נַח, כֵּן הַדָּבָר גַּם בִּפֶּס' הַבֹּא

א לֹא יוֹם הַשָּׁשִׁי: הַיַּחֲדִיד מִבֵּין שֵׁשֶׁת יָמֵי הַבְּרִיאָה בִּה"א הַיִּדְעָה

ב א וַיְכַלּוּ: הִירָד בְּשׁוּוֹא נַח¹⁰. הַמִּילָה הַזֹּאת נִקְרָאת מַלְרַע, הַטַּעַם בַּלִּמָּד¹¹.

ב ג שָׁבַת: לְשׁוֹן עֵבֶר, הַשִּׁי"ן קְמוּצָה וְהַבִּי"ת אַחֲרֶיהָ רְפוּיָה

הַפֶּטֶרֶת וְזֹאת הַבְּרָכָה, יְהוֹשֻׁעַ אֶא-יֵח:

ח וְהָגִיתָ בּוֹ: דָּגֶשׁ חֶזֶק בַּבִּי"ת מִדִּין אֶתִי מִרְחִיק

יב וְלֹרְאוּבִנִי: הָאֵלֶּף אֵינָה נִשְׁמַעַת, יֵשׁ לִקְרֹא 'וְלֹרְאוּבִנִי'. הַמְּנוּשָׁה: גַּעִיָּה בִּה"א וְהַמָּם בְּשׁוּוֹא נַע,
יֵשׁ לְשִׁים לֵב לַהֲבַדֵּל בַּצּוּרָה לַעֲוֹמַת קוֹדֵמִיו וְלֹרְאוּבִנִי וְלֹגְדִי

טו מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: יֵשׁ לַהֲקַפִּיד עַל הַפֶּרֶדָּת הַתִּיבּוֹת שֶׁלֹּא יִשְׁמַע כֵּאִילוֹ כְּתוּב מִזְרַחָה שָׁמֶשׁ

קְרִיאַת שְׁמִינִי עֲצֹרֶת לִבְנֵי חוֹל, דְּבָרִים יָד כֵּב – טז יז:

יד כג מַעֲשֶׂר: הָעִיָּן בְּשׁוּוֹא נַח

יד כֹּד שְׁאֵתָ: הַשִּׁי"ן בְּשׁוּוֹא וְהָאֵלֶּף בְּצִירִי; אֵין לַהֲבַלִּיעַ אֶת הָאֵלֶּף לֹא שְׁאֵתוֹ. יִבְרָכְךָ: כ"ף
רֹאשׁוֹנָה בְּשׁוּוֹא נַח, עַל אֵף הַקּוּשִׁי שֶׁבִּדְבָר. כֵּן הַדָּבָר גַּם בַּהֲמִשָּׁךְ הַפֶּרֶק

יד כה בִּידָךְ: וְלֹא בִידָךְ. הַדְלִית בְּשׁוּוֹא נַע לֹא בַסְּגוּל וְהַטַּעַם בַּכֹּף

יד כו תִּשְׁאַלְךָ: גַּעִיָּה בַת־יָו, הָאֵלֶּף בַּקִּמָּץ רַחֲב וְהַלִּמָּד בְּשׁוּוֹא נַע. וְאַכְלֹתָ שָׁם: טַעַם נִסּוּג אַחֲוֹר
לכ"ף וְדָגֶשׁ חֶזֶק בַּשִּׁי"ן מִדִּין אֶתִי מִרְחִיק

טו ב לֹא-יָגֶשׁ: שִׁי"ן שְׁמַאלִית

טו ד יִהְיֶה-בָּךְ: גַּעִיָּה בִי"ד הָרֹאשׁוֹנָה וְדָגֶשׁ חֶזֶק בַּבִּי"ת מִדִּין דְּחִיק

טו ו וְהִעֲבַטְתָּ: הָעֲמֻדָה קִלָּה בִּה"א לִמְנוּעַ הַבִּלְעַת הָעִיָּן הַחֲטוּפָה, וְעַל אֵף הַקּוּשִׁי, הַטִּי"ת בְּשׁוּוֹא נַח

טו ז תִּקְפֹּץ: הַפֶּס' דְּגוּשָׁה

¹⁰ וְכֵן בַּהֲמִשָּׁךְ קִידוּשׁ לֵיל שַׁבָּת: וַיְכַל. וַיִּבְרָךְ. וַיִּקְדָּשׁ

¹¹ מִשּׁוּם מַה בִּקְיִדּוּשׁ וּבַתְּפִילָה אֲפֹשֶׁר לְשִׁמוּעַ קוֹרְאִים אוֹתָהּ מַלְעִיל

טו ט קָרְבָּה: הקו"ף בקמץ רחב והרי"ש אחריה בשווא נע¹². וְרַעָה עֵינֶיךָ: יש להקפיד, כבכל מקום אחר במקרא, על קריאת העי"ן שאם לא כן, משבש את משמעות הכתוב

טו יא לַעֲנִיךָ: העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת העי"ן החטופה, הנר"ן בחירק חסר ולכן היר"ד אחריה דגושה. וְלֹא־בִינֶךָ: הלמ"ד וגם הבי"ת בשווא נח, היר"ד בחולם והנר"ן אחריה בשווא נע: ול-אב-ינך

טו יב וְעַבְדְּךָ: הבי"ת בקמץ גדול ושוא נע בדל"ת, כן הדבר גם בהמשך פס' יח

טו יד וּמִי־קִבְּךָ: המ"ם בחירק חסר והיר"ד אחריה דגושה ומנוקדת אף היא בחירק חסר

טו טז אֶהְבֶּךָ: הבי"ת בשווא נע

טו יז תַּעֲשֶׂה-כֵן: העמדה קלה בתי"ו ודגש חזק בכ"ף מדין דחיק

טו יח בְּשִׁלְחֶךָ: מילה זו מוטעמת בקדמא טעם מחבר, ולא בפשטא. לא בכל החומשים רואים את ההבדל [17], לכן אין לעמוד כאן

טו כ תֹּאכְלֶנּוּ: הכ"ף בשווא נע ולא בחטף פתח

טו כא תִּזְבְּחֶנּוּ: הבי"ת קמוצה

טז א וְעָשִׂיתָ פֶּסַח: הפ"א בדגש חזק מדין אתי מרחיק

טז ב וְזָבַחְתָּ פֶּסַח: טעם נסוג אחור לבי"ת

טז ה נָתַן לָךְ: הטעמה בתי"ו, אין טעם נסוג אחור לנר"ן

טז ו לְשִׁכְן שְׁמוֹשֶׁם: תיבת שֵׁם בתביר, אין להסמיכה לתיבה שלפניה בזקף

טז יג בְּאַסְפֹּךְ מַגְרִנֶּךָ: גם האל"ף וגם הגימ"ל בקמץ קטן

טז טו בְּכָל תְּבוּאָתְךָ: בכל במהפך ולא במקף ולכן גם בחולם ולא בקמץ חטוף

טז טז יֵרָאֶה כָּל-זְכוּרְךָ: בקדמא ואזלא ולא בתלישה (יש חומשים שכך הגירסא בהם)

טז יז נָתַן-לָךְ: געיה בנר"ן

הפסרת שמיני עצרת לבני חו"ל מלכים א ח נד-סו:

נד מִכְרַעַ: הכ"ף דגושה ובשווא נע. פֶּרְשֹׁת: שי"ן שמאלית

נה וַיִּבְרָךְ: במלעיל

נז וְאַל-יִטְשֶׁנּוּ: הטי"ת בשוא נע¹³

נט וַיְהִי: וא"ו החיבור בשווא נע, לשון עתיד

סא עַם ה' אֱלֹהֵינוּ: טעם טפחא בתיבת עַם

סד כִּי-עָשָׂה שָׁם: טעם נסוג אחור לעי"ן. וְאַתָּה חֲלָבִי הַשְּׁלָמִים: טעם טפחא בתיבת וְאַתָּה

סו וַיִּבְרָכּוּ: הרי"ש בשווא נע. וְטוֹבִי לָב: טעם נסוג אחור לטי"ת

כמה הערות על תרגום וזאת הברכה.

¹² והקורא בשוא נח ובקמץ חטוף עובר לציווי.

¹³ פסוק זה נאמר גם בתפילה

התרגום בכל הפרשה אינו מילולי אלא פרשני דרשני.

לג ג יִשָּׂא מִדְּבַר־תִּיָּה¹⁴: ת"א: נְטָלִין עַל מִימְרָה. נוסעים על דברך, כמ"ש בפרשת בהעלותך במדבר ט כג עַל־פִּי ה' יִחַזְּנוּ וְעַל־פִּי ה' יִסָּעוּ.

לג ח תְּרִיבָהוּ עַל־מִי מְרִיבָה: ת"א: בְּחִנְתָּהּ עַל מִי מִצֻּתָּא וְאַשְׁתִּכַּח מִהֵימָן. לפי התרגום משה ואהרן עמדו בנסיון מי המריבה. נסיון מי המריבה מוזכר גם בתהלים פא ח; קו לב.

לג כה וּלְהָן אָמַר דִּין נִיר אַרְיָה יִזְנֵק מִן־הַבֶּשֶׂן: מיהו המזנק, דין או האריה? ת"א: אַרְעִיָּה שְׁתִּיָּא, מִן נְחִלָּא דְנַגְדִין מִן מִתְנָן [ארצו בנויה מהנחלים המושכים מהבשן]. המזנק הוא הנחל.

וישרי

לג כח כַּח וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁרִי יִשְׂרָאֵל גם בדפוס סביוניטה גורסים כך: וַיִּשְׁרִי. לא מדובר על עבר אלא על פעולה תמידית. פירוש זה אינו נוח כל כך עם וי"ו ההיפוך, אבל כך מפרש התרגום בנוסח המדויק. יַעֲרְפוּ טָל: יִשְׁמְשֻׁנוּנוֹן בְּטָלָא. השמים ישמשו את ישראל בטל. שימוש הוא פעולה תמידית, יש גם שימוש תפילה וכד'

תן לחכם ויהפכם-עוד

אני מבקש מאוד ממי שיש לו הערות שלא ימנע מלשולחן אלי הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם): www.ladaat.net/gilionot.php

אם אתה מתעניין
בהגשים הלשוניים של התורה
(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')
אתה מוזמן להרשם (בחנם)
לקבלת דוא"ל בעושים לשוניים
בכתובת: maanelashon@gmail.com
☺ בוא לחכים את עצמך ואת שאר המכותגים ☺

¹⁴ בברכת שופרות הנאמרת במוסף ראש-השנה כתוב "וְדִבְרוֹת קְדוֹשׁךְ" כנראה על פי המקרא כאן שינה הסידור "ויעתר יצחק" לפתח.... אין ספק שטעה בזה, אבל יש להצטער על רוו"ה וזליגמן בר שנלכדו בטעותו, וכן המשתמשים במחזורי רדליים.